

POJAM UPRAVNOG PRAVA

Prof. dr iur. Marija Kostić

Nastanak upravnog prava

- Upravno pravo je sistem znanja o upravi, upravno-pravnim problemima i načinima rešavanja.
- Nastalo znatno kasnije (u XIX v.) od krivičnog, građanskog i sl. prava- a to je paradoks jer je upravljanje najstarija delatnost u društvu i državi.

- Upravno pravo, kao pozitivno pravna grana koja uređuje upravu, nastaje sa stvaranjem pravne države.
- Reguliše i ograničava upravne nadležnosti i ovlašćenja.
- Pre toga, u policijskoj državi, uprava je postupala potpuno diskreciono u skladu isključivo sa javnim interesom.

Razvoj upravnog prava

- Najveći domet u razvoju upravne vlasti i pravne države predstavlja donošenje pravnih normi o odgovornosti uprave za njen rad (činjenje i nečinjenje).
- U pravnoj državi uprava je regulisana pravom u pogledu organizacije, funkcionisanja i kontrole nad njenim radom.

- Danas upravu izučavamo sa pravnog aspekta-
proučavamo pravne norme koje regulišu
funkciju uprave, njenu organizaciju, delatnost i
kontrolu njenog rada.
- Poseban doprinos u razvoju upravnog prava
kod nas dala je recepcija nemačkog i
francuskog prava.

Predmet upravnog prava

- **Neposredan predmet je uprava, tj. javna uprava.**
- **Sistem javno pravnih opštih i posebnih upravnih normi kojima se uređuje organizacija, delatnost i kontrola rada uprave.**

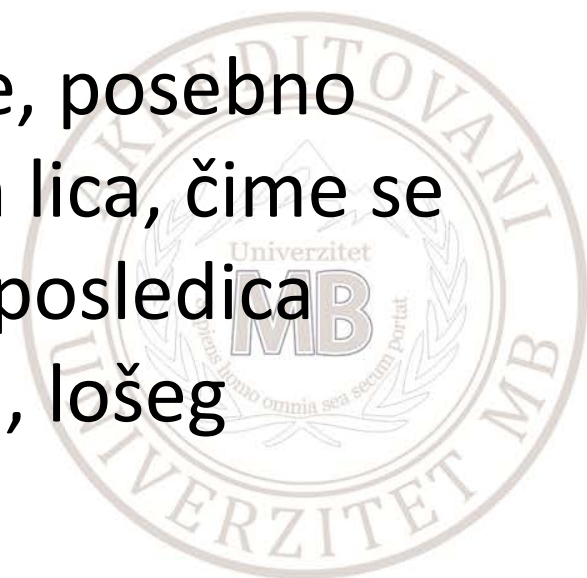

- Opšte pravne norme prvenstveno predstavljaju predmet upravnog prava, a regulišu javnu upravu propisujući njenu **organizaciju** (organizaciju spoljašnjih i unutrašnjih organa i organizacija), **delatnost** i upravne akte, organe i postupke **kontrole**, kao i **odgovornost**.

Suština upravnog prava

- Grana javnog prava čiji je smisao da pravno reguliše i time ograniči upravnu vlast, čineći je pravno odgovornim segmentom javne vlasti.
- Misli se na odgovornost državne, posebno upravne vlasti i njenih službenih lica, čime se štite građani i javni poredak od posledica neobavljanja službenih dužnosti, lošeg upravljanja, propuštanja i sl.

Sadržina predmeta upravnog prava

- **Opšte upravno pravo:** norme koje važe za sve oblasti uprave, sve njene organe i delatnosti.
- **Posebno upravno pravo:** norme koje se odnose na posebne upravne organe ili posebne delatnosti uprave.

Predmet opšteg upravnog prava

- Sadržina predmeta opšteg upravnog prava sagledava se u duhu **faza u vršenju upravne nadležnosti i poslova**:
  - Norme o organizaciji i položaju uprave (organizaciono upravno pravo)
  - Norme o sadržini i odvijanju delatnosti uprave (materijalno i procesno upravno pravo)
  - Norme o kontroli rada uprave

Norme o organizaciji uprave

- Regulišu:
  - osnivanje
  - ukidanje
  - unutrašnju organizaciju
  - rukovođenje
  - odnose prema svim trećim stranama (organima, organizacijama, građanima...)

Norme o delatnosti uprave

- Regulišu obavljanje upravnih i stručnih poslova:
  - rešavanje u upravnim postupcima
  - vršenje upravnog nadzora
  - izrada nacrtu zakona
  - izrada predloga Vladi za vođenje politike
- Donošenje pravnih i političkih akata:
  - pojedinačnih upravnih akata
  - opštih podzakonskih akata i dr.
- Vršenje stručnih poslova:
  - vođenje javnih evidencija
- Vršenje prinudnih materijalnih radnji

Norme o kontroli uprave

- Regulišu pravnu kontrolu rada uprave:
  - upravna kontrola
  - upravno-sudska kontrola (upravni spor)
  - od strane sudova opšte nadležnosti
  - parlamentarna (politička) kontrola

Norme o odgovornosti uprave

- Regulišu odgovornost uprave za:
  - činjenje/nečinjenje
  - objektivnu/subjektivnu
  - pravnu/političku
  - krivičnu/prekršajnu/disciplinsku
  - materijalnu

Vrste upravnog prava

- **Unutrašnje (nacionalno):**
  - **OPŠTI DEO**- pojmovi, instituti, načela koji su zajednički za sve oblasti i grane uprave (npr.pojam uprave, organizacija uprave, upravni akt, opšti upravni postupak, itd.)
  - **POSEBNI DEO**- pojmovi, principi, instituti grana uprave (vojska, policija, carina, spoljni poslovi itd.) usled njihovih specifičnosti
- **Uporedno (komparativno) i međunarodno**
- **Materijalno** (pojmovi, instituti, načela, delatnost, kontrolu upravnog prava) i **procesno** (postupak i procesna pravila u radu uprave)
- **Anglosaksonski i evrokontinentalni sistem**

Karakteristike izvora upravnog prava

- Brojnost
- Dinamičnost
- Upravno-tehnički nedostaci
- Specifičan jezički stil

Podela izvora

- Međunarodni i nacionalni
- Neposredni (direktni) i posredni (indirektni)

Neposredni izvori upravnog prava

- **USTAV:**
  - ne u celosti, već samo **odredbe koje se tiču organizacije vlasti i ljudskih prava;**
- **MEĐUNARODNI UGOVORI i opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava:**
  - međunarodni ugovori iz oblasti građanskih i ljudskih prava i sloboda čak i ne moraju biti ratifikovani, već zakonsku snagu stiču činom potpisivanja od strane države
- **ZAKONI**
- **PODZAKONSKI AKTI**

Rad na času

- Pročitajte u parovima i izložite o neposrednim izvorima upravnog prava:
  - USTAV
  - ZAKON
  - MEĐUNARODNI UGOVORI
  - PODZAKONSKO OPŠTI PRAVNI AKTI SKUPŠTINE
  - AKTI PREDSEDNIKA REPUBLIKE
  - PODZAKONSKI OPŠTI AKTI VLADE
  - PODZAKONSKI OPŠTI AKTI DRŽAVNE UPRAVE (MINISTARSTAVA)
  - PODZAKONSKI OPŠTI AKTI JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE
  - PODZAKONSKI OPŠTI AKTI JAVNIH SLUŽBI
  - OBIČAJI
  - SUDSKA I UPRAVNA PRAKSA
  - NAUKA UPRAVNOG PRAVA

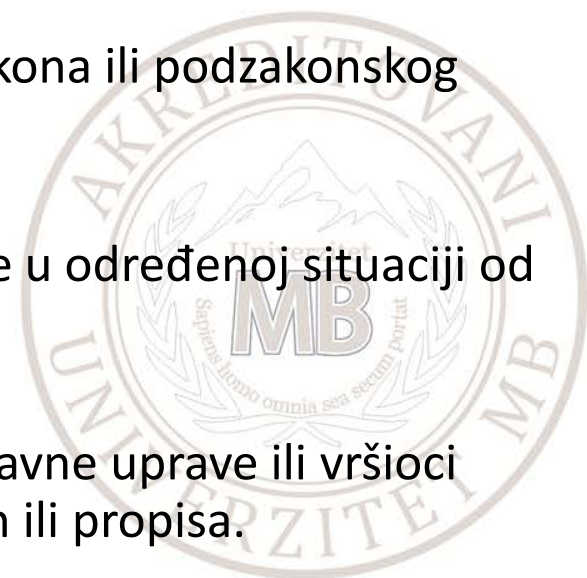

Podzakonski akti

- **PZ akti N. Skupštine** (odluke i autentnična tumačenja zakona)
- **PZ akti Vlade** (uredbe, odluke, zaključci, poslovnik Vlade)
- **PZ akti organa državne uprave** (pravilnici, naredbe, uputstva)
- **Opšti pravni akti pokrajine, grada i opštine** (statut, odluke i drugi akti)
- **Opšti pravni akti imalaca javnih ovlašćenja**

- **PZ akti organa državne uprave:** donose ih ministarstva i posebne organizacije u vidu pojedinačnih pravnih akata za izvršenje zakona i podzakonskih akata i to isključivo na osnovu izričitog ovlašćenja, koje im je dato samim zakonom ili propisom Vlade:
  - **Pravilnici:** razrađuju pojedine odredbe nekog zakona ili podzakonskog akta ili propisa Vlade;
  - **Naredbe:** naređuju ili zabranjuju neko ponašanje u određenoj situaciji od opšteg značaja;
  - **Uputstva:** određuju načine na koje će organi državne uprave ili vršioci javnih ovlašćenja izvršiti pojedine odredbe zakon ili propisa.

Posredni izvori upravnog prava

- **Politički akti N. Skupštine:**
  - **Deklaracije:** izjave koje sadrže osnovna politička načela i stavove o pojedinačnim političkim, socijalnim i drugi pitanjima;
  - **Rezolucije:** izjave o stanju u nekoj oblasti ili pojedinom pitanju iz neke društvene oblasti, pri čemu su naznačeni i pravci i mere za rešavanje problema ili unapređenje stanja;
  - **Preporuke:** izražavaju mišljenja ili daju uputstva za postupanje organa vlasti i društvenih subjekata, a u cilju postizanja napretka u nekoj društvenoj oblasti.

- **Politički akti Vlade:**

- **Deklaracije:** izraz stavova o pitanjima iz oblasti unutrašnje i spoljne politike;
- **Strategije razvoja:** političko- usmeravajući dokmeni kojim se utvrđuju stanja u pojedinim oblastima i mere koje treba preduzeti za razvoj tih oblasti;
- **Memorandum o budžetu:** sadrži osnovne ciljeve politike finansija i makroekonomske politike države.

- **Običajno pravo**
- **Sudska i upravna praksa**
- **Pravna nauka**

Upravno-pravni odnosi

- Pravni odnosi koji se odlikuju **uzajamnošću ovlašćenja i odgovornosti uprave** u vršenju njene delatnosti.
- Ta **ovlašćenja i delatnosti** tiču se **stvaranja, menjanja i ukidanja upravnopravnog odnosa**

1. **Pravna nejednakost:** neravnopravnost subjekata, tj. učesnika tih odnosa
2. **Nastanak:** a) **ipso jure** (na osnovu zakona: npr državljanstvo); b) **na osnovu upravnog akta** (kada se dostavi stranki)
3. **Sadržina:** upravni organ ima posebna ovlašćenja i dužnosti, a stranka neprenosiva subjektivna prava i obaveze
4. **Prestanak:** izvršenjem obaveze iz upravnog akta ili odlukom stranke da ne vrši svoja prava, stečena na osnovu izdatog upravnog akta
5. **Sporovi:** rešavanje sporova nastalih iz upravno-pravnog odnosa je: **žalbom** u drugostepenom upravnom postupku ili **tužbom** za pokretanje upravnog spora
6. **Javnopravna obeležja:** pravno **jača pozicija uprave**, upravno-pravni odnosi pretežno regulisani **imperativnim normama**, upravu organizuje država i druge javno-pravne vlasti.